

15 let Školy muzejní propedeutiky 2002–2016

MONIKA BENČOVÁ

ASOCIACE MUZEÍ A GALERIÍ ČR, Z. S.

Článek byl publikován ve *Věstníku AMG* 4/2017, s. 21–24.

Na podzim roku 2016 odstartoval již XV. běh Školy muzejní propedeutiky (ŠMP), a to si zaslouží ohlédnutí za uplynulými léty. Počátek Školy muzejní propedeutiky asi nejlépe vystihují slova PhDr. Františka Šebka (*Věstník* č. 5/2007, s. 21), a to: „*V roce 2001 získala AMG prostřednictvím Open Society Fund Praha významný grant od Sorosovy nadace na projekt, Muzea a profesionalita pro 21. století*“. Byl to podle mého názoru dosud nejlepší projekt AMG, ...“. Součástí tohoto „nejlepšího“ projektu byla také Škola muzejní propedeutiky. Původní myšlenka pracovala s představou kurzu přibližně na tři roky. Ovšem, jak lze s odstupem vidět, kurzy si drží nepolevující zájem ze strany muzejníků již celých patnáct let, a ten nás nesmírně těší.

Výuka byla zahájena v roce 2002 jako reakce na vyústění citelného nárůstu neuspokojivé situace celoživotního vzdělávání muzejních pracovníků v ČR. Organizace ŠMP se ujala Asociace muzeí a galerií ČR za finanční podpory Ministerstva kultury. Skladba kurzů byla koncipována tak, aby byla využitelná pro velký počet pracovníků muzeí, kteří nejsou absolventy školy poskytující odborné muzeologické vzdělání. Kurzy ŠMP zároveň mohou navštěvovat také pracovníci úřadů samosprávy (krajské, městské a obecní úřady), kteří mají v náplni své funkce práci s muzei. Za 15 let fungování doznala ŠMP řadu změn vycházejících také z podnětů absolventů. V roce 2002 se začínalo s jedním kurzem – Základním kurzem Školy muzejní propedeutiky. Na základě požadavků muzejníků vyplývajících z každoročně vyhodnocované anonymní ankety byl na podzim roku 2006 otevřen také kurz nástavbový tematicky zaměřený na muzejní výstavnictví. Zpočátku byl kurz určený jen pro absolventy kurzu základního, nyní je nastoupení do nástavbového kurzu podmíněno úspěšným složením vědomostního testu z přednášené látky základního kurzu. Nástavbový kurz – Muzejního výstavnictví se koná přibližně každé dva roky a jeho otevření je vždy odvislé na počtu přijatých přihlášek pro daný akademický rok. Kurz dosud probíhal v letech 2006–2007, 2007–2008, 2010–2011, 2012–2013 a 2014–2015. V říjnu 2016 odstartoval již VI. běh Muzejního výstavnictví, do kterého se přihlásilo 30 zájemců. V říjnu 2016 byl také otevřen XV. běh základního kurzu, jež navštěvuje 45 frekventantů. I po patnácti letech existence ŠMP je tedy mezi pracovníky muzeí o kurzy stále velký zájem. V některých ročnících základního kurzu probíhaly paralelně dvě třídy, jelikož kapacita jedné třídy stanovená na 35 posluchačů nestačila pojmout všechny zájemce. Do roku 2016 se do základního kurzu přihlásilo 861 uchazečů, z nichž kurz úspěšně zakončilo 72 % z nich; do nástavbového kurzu pak 177 frekventantů s úspěšností 62 %.

Kurzy se od počátku konají pod vedením PhDr. Františka Šebka. S ním spolupracuje tým lektorů, se kterými je studijní program Školy muzejní propedeutiky od I. běhu spoluutvářen a přizpůsobován také účastníkům kurzu. Za patnáct let fungování ŠMP se v rámci základního a nástavbového kurzu na výuce podílelo celkově 27 lektorů, z nichž řada působí pedagogicky i na vysokých či středních školách a má mnohaletou muzejní praxi. V současné době pro ŠMP pracuje 15 lektorů (v tabulkách jsou barevně zvýrazněni). Lektorský tým je pravidelně obměňován také na základě odezvy absolventů, kteří mají možnost vyučující na konci kurzů ohodnotit známkou 1–5 (jedna je nejlepší). V případě dlouhodobé nespokojenosti se hledá náhradní řešení. Účastníci kurzů hodnotí u lektorů odbornou úroveň, srozumitelnost výkladu a celkový dojem.

Hodnocení lektorů za 15 let existence ŠMP

I.–XIV. běh Základního kurzu ŠMP (2002–2016):

	Počet hodin	Odborná úroveň	Srozumitelnost	Celkové hodnocení
Bauerová		1,5	2,63	2,09
Dolák	3	1,22	1,82	1,55
Douša	2	1,46	2,2	1,79
Fialová	7	1,46	1,94	1,65
Frýda	6	1,16	1,32	1,24
Holman	5	1,21	1,71	1,44
Chovančíková	6	1,18	1,32	1,24
Jirásek	2	1,27	1,71	1,46
Josef	6	1,14	1,54	1,34
Křížová	2	1,6	2,56	1,81
Kuželka	3	1,13	1,32	1,24
Selucká	6	1,19	1,08	1,05
Smolíková	2	1	1	1
Stehlík	4	1,29	1,55	1,4
Šebek	17	1,08	1,11	1,09
Štěpánek		1	1,4	1,18
Vacek	2	1,29	1,39	1,32
Žalman	6	1,11	1,26	1,2

Od října 2016 přibyl do lektorského týmu základního kurzu Mgr. Walter Schorge, vedoucí oddělení informačních služeb Národního technického muzea.

I.–V. běh nastavbového kurzu – Muzejního výstavnictví ŠMP (2006–2016):

2007–2008 / 2010–2011 / 2012–2013 / 2014–2015	Počet hodin	Odborná úroveň	Srozumitelnost	Celkové hodnocení
Douša	2	1	1	1
Fialová	4	1	1,2	1,33
Frýda	3	1,12	1,21	1,15
Holman	6	1,14	1,61	1,34
Chovančíková	6	1,05	1,15	1,09
Janeček	1	–	–	–
Jirásek	2	1	1,25	1
Josef	2	1	3	1,33
Kapsa		1	1	1
Mrázová	3	1,08	1,23	1,08
Novák	2	1,39	1,56	1,39
Paulová	2	1,18	1,25	1,23
Šebek	14	1,12	1,09	1,12
Veselská	4	1,03	1,22	1,15
Žák	2	1,14	1,47	1,35
Žalman	2	1,2	1,33	1,28

Od října 2016 přibyla do lektorského týmu nastavbového kurzu Mgr. Olga Šámalová, náměstkyně ředitelky a vedoucí Úseku vnějších vztahů Muzea hlavního města Prahy.

Za dobu fungování ŠMP doznalo změny také místo konání kurzů. V prvním roce, od října 2002 do května 2003, se výuka konala v přednáškovém sále Národního muzea – Náprstkova muzea asijských, afrických a amerických kultur. Následně byly kurzy na řadu let přesunuty do přednáškové místnosti Českého muzea hudby spadajícího také pod Národní muzeum. Od října 2016 využíváme prostor přednáškového sálu

Národního technického muzea. S postupujícími roky došlo také ke zvýšení školného (pro členy AMG z původních 700 Kč na 1.500 Kč; pro nečleny AMG z 1.200 Kč na 2.000 Kč).

Program Školy muzejní propedeutiky je rozvržen tak, aby se svojí výukou výrazně nekřížil se specializovaným kurzem preventivní konzervace Metodického centra konzervace při Technickém muzeu v Brně (více viz Věstník č. 2/2011, s. 30) nebo s kurzem Základy muzejní pedagogiky Metodického centra muzejní pedagogiky při Moravském zemském muzeu (více viz Věstník č. 3/2011, s. 29 a č. 3/2013, s. 14). I přes neutichající hlasy volající po vzniku dalších nástavbových kurzů věnovaných těmto oborům, se prozatím na podobná témata neplánuje dvousemestrální kurzy otevřít. Frekventantům ŠMP jsou k dalšímu vzdělávání doporučeny právě výše zmíněné kurzy metodických center.

Po ukončení základního kurzu ŠMP by měl mít absolvent základní přehled v otázkách poslání muzeí, sbírkotvorné činnosti a odborné správy sbírek, či managementu muzeí. Absolvent nástavbového kurzu získá prohloubený přehled o problematice muzejního výstavnictví, který se opírá o znalosti ze základního kurzu. Účastník kurzu je podrobně seznámen s přípravou muzejních výstavních projektů a zároveň tvorbou doprovodných programů. Často kvitovaným pozitivem nástavbového kurzu je povinná dvoudenní exkurze, během níž se frekventanti seznámí s výstavními a expozičními programy vybraných muzeí a galerií za odborného doprovodu lektorů ŠMP, kteří neúnavně a ochotně upozorňují na klady a zápory v instalacích a odpovídají na zvědavé dotazy. Výjezdní exkurze ovšem není ojedinělou akcí tohoto typu. Během kurzu muzejníci absolvují několik dalších půldenních exkurzí po pražských institucích vycházejících z aktuální nabídky muzejních výstav. I přesto se v anonymní anketě či v závěrečných diskuzích objevují prosby o přidání dalších exkurzí včetně organizace druhé dvoudenní. V rámci studia se frekventanti seznámí i s tím, jak napsat kvalitní recenzi výstavních programů a sami si také vyzkouší recenzi vypracovat.

Rozsah výuky je koncipován do 54 vyučovacích hodin v obou kurzech ŠMP a výuka probíhá vždy ve středu (jednou za měsíc). Od XV. běhu ŠMP byl počet hodin základního kurzu navýšen na 60 v 10 celodenních blocích po 6 vyučovacích hodinách, v nástavbovém kurzu se od začátku drží koncepce 54 vyučovacích hodin v 9 celodenních blocích také po 6 vyučovacích hodinách.

Podmínkou pro úspěšné zakončení základního kurzu je složení závěrečného testu, odevzdání závěrečné práce a absolvování závěrečné zkoušky, která se skládá ze zodpovězení dvou otázek a obhajoby závěrečné práce před komisí. Výsledná známka se tak skládá z průměru tří dílčích hodnocení. Závěrečné zkoušky v nástavbovém kurzu se skládají naproti tomu jen z vypracování závěrečné práce a její obhajoby před komisí. Úspěšné absolutorium obou kurzů předpokládá minimální účast v rozsahu 50 %. Po složení závěrečných zkoušek získávají frekventanti osvědčení o absolvování kurzu se slovním vyjádřením, zda uspěli (výsledná známka v průměru 1,5–3) či uspěli s vyznamenáním (výsledná známka do průměru 1,5).

Jak již bylo výše několikrát zmíněno, na konci kurzu absolventi vyplňují anonymní anketu, z níž můžeme vyčíst zajímavá čísla, která nejlépe vypovídají o patnáctiletém konání Školy muzejní propedeutiky.

V letech 2002–2016 základní kurz absolvovalo 624 muzejníků z 861 přihlášených, což činí úspěšnost 72 %.

Školní rok	Počet vyučovacích předmětů	Počet vyučovacích hodin	Počet frekventantů	Počet absolventů	% úspěšnosti
2002–3	31	48	65	52	80 %
2003–4	35	54	68	44	65 %
2004–5	35	54	89	67	75 %
2005–6	33	54	82	68	83 %
2006–7	33	54	43/44	24/26	56 %/59 %
2007–8	33	54	43	27	63 %
2008–9	33	54	73	53	73 %
2009–10	32	54	53	41	77 %
2010–11	32	54	38	28	74 %
2011–12	34	54	71	50	70 %
2012–13	34	54	41	28	68 %
2013–14	34	54	66	52	79 %

2014–15	34	54	41	34	83 %
2015–16	35	60	44	30	68 %
Celkem	–	–	861	624	72 %

Nástavbový kurz v letech 2006–2016 úspěšně zakončilo 110 účastníků z celkem 177 přihlášených. Celková úspěšnost kurzu tak činí 62 %.

Školní rok	Počet vyučovacích předmětů	Počet vyučovacích hodin	Počet frekventantů	Počet absolventů	% úspěšnosti
2006–7	33	54	43/44	24/26	56 %/59 %
2007–8	35	54	41	20	49 %
2010–11	32	54	30	19	63 %
2012–13	32	54	32	23	72 %
2014–15	32	54	30	22	73 %
Celkem	–	–	177	110	62 %

Škola muzejní propedeutiky je dlouhodobě vysoce hodnocena. Základní kurz jako výborný nebo velmi dobrý hodnotilo 82 % absolventů, kurz nástavbový až 87 % absolventů.

Základní kurz

Hodnocení školy	Počet osob	v %
výborná	157	31 %
velmi dobrá	253	51 %
dobrá s výhradami	79	15,83 %
omyl	5	1,00 %
neuvešlo	5	1,00 %
Celkem	499	100 %

Nástavbový kurz

Hodnocení školy	Počet osob	v %
výborná	25	37 %
velmi dobrá	34	50 %
dobrá s výhradami	9	13,24 %
omyl	–	–
neuvešlo	–	–
Celkem	68	100 %

Téměř 96 % absolventů považuje základní kurz za přínosný a téměř 94 % doporučuje kurz opakovat v dalším běhu. Podobné hodnoty si drží také nástavbový kurz, který jako velmi přínosný hodnotí 97 % dotázaných a stejně tak doporučují kurz znovu opakovat.

Základní kurz

Aplikovatelnost	Počet osob	v %
určitě přínos	330	66,13 %
většina přínos	148	29,66 %
malá část	18	3,61 %
mimo realitu	1	0,20 %
neuvešlo	2	0,40 %
Celkem	499	100 %

Nástavbový kurz

Aplikovatelnost	Počet osob	v %
určitě přínos	43	63,24 %
většina přínos	23	33,82 %
malá část	2	2,94 %
mimo realitu	–	–
neuvešlo	–	–
Celkem	68	100 %

Opakovat	Počet osob	v %
ano	468	93,79 %
ne	3	0,60 %
nevím	25	5,01 %
neuvešlo	3	0,60 %
Celkem	499	100 %

Opakovat	Počet osob	v %
ano	66	97,06 %
ne	2	2,94 %
nevím	–	–
neuvešlo	–	–
Celkem	68	100 %

Procentuálně oba kurzy navštěvují více ženy (až dvakrát více). V základním kurzu bylo z celkových 867 přihlášených téměř 69 % žen a 58 % účastníků s vysokoškolským či vyšším odborným vzděláním. V nástavbovém kurzu ze 177 přijatých ke studiu bylo téměř 72 % žen a více než 64 % s vysokoškolským či vyšším odborným vzděláním.

Základní kurz

Pohlaví	Počet osob	v %
muž	270	31,14 %
žena	597	68,86 %
Celkem	867	100 %

Vzdělání	Počet osob	v %
VŠ a VŠO	504	58,13 %
SŠ	363	41,87 %
Celkem	867	100 %

Nástavbový kurz

Pohlaví	Počet osob	v %
muž	50	28,25 %
žena	127	71,75 %
Celkem	177	100 %

Vzdělání	Počet osob	v %
VŠ a VŠO	114	64,41 %
SŠ	63	35,59 %
Celkem	177	100 %

Zajímavé je sledovat také složení posluchačů. U příležitosti pátého výročí ŠMP se provádělo statistické šetření, které vykazovalo věkové hodnoty účastníků následující: největší procento frekventantů tvořili pracovníci muzeí v rozmezí věku 20–40 let (celkem 62 %). I po dalších deseti letech existence ŠMP zůstává nejzastoupenější skupina věkového rozpětí do 40 let (celkem 63%). S těmito údaji koresponduje také přiznaná praxe v muzeích. Cílová skupina kurzu jsou muzejníci s praxí do pěti let a ti tvořili 66 % přihlášených. Téměř polovina z nich vykazovala praxi v muzeu jen do dvou let.

Základní kurz

Účastníci ŠMP dle věku		
Věk účastníka ŠMP	Počet osob	v %
20–30	243	28,03 %
31–40	298	34,37 %
41–50	212	24,45 %
51–65	100	11,53 %
neuveďlo	14	1,61 %
Celkem	867	100 %

Účastníci ŠMP dle délky muzejní praxe

Praxe v muzeu	Počet osob	v %
0–2 roky	414	47,75 %
3–5 let	162	18,69 %
6–10 let	119	13,73 %
11–20 let	67	7,73 %
21–34 let	10	1,15 %
neuveďlo	95	10,96 %
Celkem	867	100 %

U nástavbového kurzu ŠMP evidujeme pouze věk účastníků, a zda absolvovali základní kurz. Stejně jako v základním kurzu je nejpočetnější skupina účastníků v rozpětí věku 20–40 let (59 % ze 177 přijatých). Až do ročníku 2012–2013 bylo podmínkou pro přijetí do nástavbového kurzu ŠMP absolvování kurzu základního. Teprve od V. běhu (2014–2015) je kurz Muzejního výstavnictví přístupný i ostatním zájemcům, kteří však úspěšně složí vstupní test. Z přehledu vyplývá, že v prvním roce po zpřístupnění kurzu nejen pro absolventy základního kurzu ŠMP, této možnosti využilo zatím 9 osob, přičemž frekventantů bylo do V. běhu nástavby přijato 30.

Nástavbový kurz

Účastníci ŠMP dle věku		
Věk účastníka ŠMP	Počet osob	v %
20–30 let	42	23,73 %
31–40 let	63	35,59 %
41–50 let	45	25,42 %
51–65 let	23	12,99 %
neuveďlo	4	2,26 %
Celkem	177	100 %

Účastníci NK ŠMP dle absolutoria základního kurzu	Počet osob	v %
základní kurz zakončen závěrečnou zkouškou	143	80,79 %
základní kurz bez zakončení závěrečnou zkouškou	3	1,69 %
účastník bez předchozího absolvování základního kurzu	9	5,08 %
neuveďeno	22	12,43 %
Celkem	177	100 %

Při rekapitulaci pěti let existence ŠMP byl zmiňován záměr vydat učební texty. V současné době mají účastníci kurzů ŠMP možnost ke svému studiu využít skripta jak pro základní kurz, tak i pro nastavbový kurz. Učební texty základního kurzu ŠMP nazvané „Úvod do muzejní praxe“ byly za finanční podpory MK ČR vydány v roce 2010 (ISBN 978-80-86611-40-2). Publikace vychází z přednášené látky v základním kurzu. Jednotlivé kapitoly zpracovali lektori kurzu tak, aby text mohl sloužit nejen pro potřeby ŠMP, ale i při práci muzejníka v praxi. Texty jsou obsahově vypracované nad míru požadované látky při zkouškách a lze je tedy využít ke studiu nejen v rámci ŠMP. Publikace je doporučovaná např. i na vysokých školách pro studenty muzeologie či ostatním zájemcům o problematiku muzejnictví. Obsah publikace na 405 stránkách je rozčleněn do patnácti kapitol. Kniha je k dostání na Sekretariátu AMG za 150 Kč. V roce 2014 vyšly také za finanční podpory MK ČR učební texty k nastavbovému kurzu ŠMP nazvané „Muzejní výstavnictví“ (ISBN 978-80-86611-62-4). K zakoupení je kniha na Sekretariátu AMG za 100 Kč. Rozsah učebnice je 309 stran, na nichž se lze začíst do přednášené látky rozdělené do dvaceti kapitol. Obsah opět vychází z přednášek nastavbového kurzu ŠMP, ale svým zpracováním překračuje jejich rozsah a slouží také jako pomůcka při práci v muzeu nezávisle na kurzu či jako materiál pro laickou veřejnost k zamyšlení se nad úskalími či radostmi provázejícími práci v muzeu. Oba učební texty jsou použitelné a pochopitelné bez absolvování kurzů ŠMP a tvoří tak nepostradatelnou pomůcku nejen muzejníků. Jakožto publikace AMG byly skripta automaticky distribuovány všem členským institucím AMG.

Dalším výstupem ŠMP bylo vydání dvou sborníků absolventských prací žáků ŠMP nazvané „Pět let Školy muzejní propedeutiky. Sborník absolventských prací žáků Školy muzejní propedeutiky Asociace muzeí a galerií České republiky 2002–2007. Ročník I.–V.“, vydaný v roce 2009 (ISBN 978-80-86611-33-4) a „Deset let Školy muzejní propedeutiky. Sborník absolventských prací žáků Školy muzejní propedeutiky Asociace muzeí a galerií České republiky 2008–2012. Ročník VI.–X.“, vydaný v roce 2012 (ISBN 978-80-86611-53-2), oba texty byly finančně podpořeny MK ČR. Sborníky se skládají ze závěrečných prací absolventů kurzů ŠMP vybraných na základě několika hledisek. Hlavním kritériem bylo závěrečné hodnocení klasifikované jako výborné, samozřejmě souhlas autorů s publikováním jejich textů a snaha udržet proporcionální zastoupení tematických skupin. Z let 2002–2007 bylo publikováno 17 závěrečných prací na 386 stranách a z let 2008–2012 bylo vybráno 16 výborně klasifikovaných prací v rozsahu 314 stran. Rádi bychom vydaly sborník za patnáct let konání ŠMP, ale zde záleží na pochopení a podpoře MK ČR či jiného donátora. Již nyní víme, že je z čeho vybírat a publikace by byla plná kvalitních textů. Sborníky byly také automaticky distribuovány do všech členských institucí AMG a k dostání jsou na Sekretariátu AMG za 190 Kč (Pět let ŠMP) a 155 Kč (Deset let ŠMP).

Vydání publikací mělo také posloužit jako určitý mezník ve vývoji ŠMP. Texty měly zároveň zapůsobit jako impulz pro změnu, resp. možné rozšíření přednášené látky tak, aby vznikl další prostor pro práci s účastníky seminární formou nad praktickými příklady a zkušenostmi z praxe. Cílem ŠMP do budoucna je nadále efektivně využívat získaný rozsah výuky a přizpůsobovat obsah kurzů tak, abychom byli i nadále schopni uspokojit neklesající zájem o kurzy. Pokud nám nejen finanční situace dovolí, nebráníme se otevření dalších nastavbových kurzů na vybraná muzejní témata, která by zaujala širší skupinu zájemců a přitom nedublovala již existující kurzy jiných institucí.

To, že letos můžeme slavit již 15 let existence ŠMP, nás nesmírně těší, a předčilo také původní očekávání. Zároveň jsme rádi, že se nám podařilo úspěšně zaplnit prázdné místo na „trhu“. Přijďte se s kurzy seznámit na vlastní kůži, takové zkušenosti bývají nejcennější. **Přihlášky do obou kurzů každoročně přijímáme do 31. srpna daného roku.**